

5

ס פ ר

דחידושי הר"ן על מסכת סנהדרין

חיברו רבינו הגדול
רבינו נסים ב"ר ראובן זצוק"ל
הנודע בחידושו על הש"ס
סביב האלפסי בשם הר"ן

בני ברק תשמ"א

דהלכתא כרב אשי הוא בתרא וטעמא דמסתבר הוא. והרמב"ם ז"ל שלא הביא דין זה בפ"ג מה' רוצח ושמירת נפש סמך על מה שפסק דווקא המה לבא וסוף צנה לבא פטור:

ע"ב זרק כדור בכותל וחזרה לאחור' והרגו חייב מפרשין לקמן טעמא משום דכה"ג כחו הוא. הרק צרור למעלה והלכה לצדדין נמי דחייב היינו נמי משום דכח כחוש הוא משמע דאי אולא לתחת שאינו בכח שלו כלל שהוא פטור. והקשו על זה ואמרו דלמה לא יהא חייב אי אולא האבן לתחת ממש שהוריקה שלו שזרק האבן למעלה חייבה לו הירידה הזאת ולמה לא תהי' העליה הזאת כמדליק האש בשדהו ואח"כ באו רוח מצויה דחייב למ"ד דאשו משום חציו והכי קי"ל שאע"פ שאין האש הולכ' בכחו כלל מאחר שהוא מדליק' במקום רוח מצוי' רואין אותה כאלו היא עצמ' עשאה וכן נמי תולדה דאש הוי אבנו וסכיננו שהניחין בראש גגו ונפלו ברוח מנייה והויקו דחיי' והיאך לא תהא הוריקה שזרק למעל' ואע"פ שירדו מאליהן כאבנו וסכיננו שהניחו בראש גגו ונפלו דחייב. ותיירצו בזה דאין חייב נויקין אלא בכח ובפועל לא במה שנעשה ורוח מצויה פועלת היא ורואין אותה כאלו היה בכח אדם ע"י שהיא מצויה אבל הירידה למטה אין בה פועל של כלל אלא שמחמת כבדה היא יורדת ואף אם הרגו בירידתו לא נעשה זה בפועל אלא כובד האבן הוא שהויק מאיליו. כן כתב ה"ר דוד ז"ל בשם רבותיו בעלי תוספות: ואני אומר דעיקר תירוצא ליתא שמה שהם אומרים שאין חיוב של נויקין אלא בכח ובפועל לא במה שנעשה ממילא אבל רוח מצויה היא פועלת ורואין אותה כאלו היא בכח האדם אבל היריד' למטה אין בה פועל כלל אלא מחמת כבדה וכו' דא"כ מאן דכפתיה לחבריה לפני ארי אמאי פטור הא איתיה הארי הפועל האוכל האדם כמו הרוח המצויה המלבה האש וכ"ת דלא דמו אהדדי משום דארי אדעת' דנפשי' קא אכיל ומ"ה פטור אבל הרוח המצויה הוא בטבע וכיון שהיא בטבע רואין אות' כאלו היה פועל המבעיר האש. א"כ יותר היא בטבע תנועת האבן

7 ←

←

אלמטה לפי שבכל עת מהעתים חרד למטה אחר שהושלכה למעל' והרבה זמנים יש שאין מנשב שום רוח ואפילו מצויה וכיון שכן יותר ראוי הוא שנאמר שתהיה תנועת האבן למטה פועל האדם כי הוא פועלה בהשליך אותה למעלה יותר מתנועת הרוח המצויה הנעש' בלי שום פעולה. לפיכך אני אומר שאין לדמות נוקי ממון לרוצח לענין חיוב מית' משום דרוצח אקיל רחמנא גביה דלא עשה בו שיגג כמויד ואונס כרצון וכיון שכן בעינן שיעשה פועל ממש ובריא היויקה קודם שיתחיי' מיתה כהיא במאן דכפת' לחבריה ואשקיל עליה ברקא דמיא דבכח ראשון חייב בכח שני פטור משום דלא הוי גיריה אלא בכח ראשון אבל בכח שני אע"ג דבריא היויקה כיון דלא עביד מעשה ממש אלא בגרמא פטור ואלו דכוות' לענין נוקין אלו הניח חפצי חבירו בקרקע ואשקיל עליה בדקא דמיא ונאבדו אפילו בכח שני משמע דחייב דכה שני זה בריא הויק' והוי דינא דגרמי ממש ולא גרע משורף שטרותיו של חבירו דחייב. וראי' לדבר מדאמר' בפ' כיצד הרגל (דף כו ע"ב) אמר רבה זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים וכסתית ובא אחר וסילקן או קדם הוא וסילקן פטור דבעידנא דשדייה פסקי' מפסקינן גיריה ובהא לא קי"ל כרבה דאיהו לית לי דינא דגרמי דאיהו הוא דאמר דשורף שטרותיו של חבירו פטור ואנן קי"ל דחיי' וכמו שכתב הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' חובג ומזיק והמפרשים ז"ל לפיכך ליתיה לדרבה ולפיכך אם קדם וסילקן הוא או אחר חייב. ואלו דכוותיה אמרינן בשמעתיך זרק חץ ותריס בידו ובא אחר ונטלו ואפילו קדם הוא ונטלו פטור דבעידנא דשדא פסקי גיריה אלמא דאפילו היכא דפסקי גירי חייב בדיני ממונות ובדיני נפשות פטור כיון דלית לי' גירי ממש. זהו לפי שיטת הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל אבל בתוספות ז"ל פוסקין דאפילו בממונות פטור כהיא דרבה וא"כ הראיה אינה מוכרחת אבל החלוקה היא אמיתית. ולענין אשו נמי אע"ג דמשום חציו היא וכדקי"ל הכי וחיי' בארבעה דברים מ"מ לא מיחיי' מיתה אלא אי"כ נפל לתוך האיר וכבשו

שם או שדחפו לאור ואי דעביד מעשה ממש וכדאי הלכך בדין הוא דכשהמי שיהי' פטור דלא עביד בכח ראשון דבדקא דמי' להקשות ענין אש דחיובו ובד' דברים לענין חיו' נ מעשה ממש. וזה סתם משחקין בכדור כ ניהא ליה. פי' ובי הל' כנתכוון לזרוק ארבו וכדדרשינן במס' מכות מ וכו'. ובתוספ' אמרו ש פטור מית' פשיטא דהא וליתא דהא נתכוון להרוג האדם פטור ממיתה ואינו אלא שבוה ובה ז"ל שה התרו לו שלא יזרוק כנו על האדם ויהא חייב והו מת כן הוא עישה שאם חייב. וה"נ אמרו לו העי שמא יזרוק שתיים ויהרוג בתוך שתיים והוא דף עה ע"א רבנן סבר וכו' בתוס' ז"ל תמהין מפסוק אחד דבר והפכו ולר' יהודה לרביי וכו' וח הוא כנפש בלא כל אם נ נפש ולפי המשמעות בא אין צורך לזה כלל: משמעות יש כל שהוא כ צפור טהירה תאכלו. כל אתכב. ויש שמשמעותו תחיה כל נשמה. החייתו כל תיעבה ימ"ה פליגי כללות הנפש או מקצת ה והו דף עט ע"א ורבנן אמר הא מפרש ואזיל לא:

הכונס פרק ששי בבא קמא

ס

עין משפט
גרי מצוה

—○○○—
לצווי רש"י
פלי"א
פלי"א
אחתספיה
כלומר כן
שפחה בעלה
דיח ארובה.

סלחא. עינס דקיס: ניבה. כשאלס מדגרי מנענע שפחיו ורוח
ולא: ליהוי כדורה. דחייב משום מלאכה בשנת אש"פ שהרוח
מסייעתו כשהוא מנביה המצוה ברחם שקורין פלי"א: מצד אחר.
ללא אהני ליה: כגון שליבה ברוח מצויה. כשמתחיל ללבוט לא
היה הרוח נעשה כחוקה ולא היה הורה אור

סלחא שרגא דההוא ודאי מעשה ידיה גרמו:
שלח ביד פקח הפקח חייב וכו': אמר ר"ג
בר יצחק מאן דתני ליבה לא משתבש ומאן
דתני ניבה לא משתבש מאן דתני ליבה לא
משתבש דכתיב °בלבת אש ומאן דתני
ליבה לא משתבש דכתיב °בורא ניב שפתים:
לבתה הרוח כולן פמורין: ה"ד ליבה ולבתה
הרוח אם יש בלבויו כדי ללבוט חייב ואם
לאו פטור אמאי ליהוי *כוורה ורוח מסייעתו
אמר אב"י הבא במאי עסקינן כגון שליבה
מצד אחד ולבתו הרוח מצד אחר רבא אמר
כגון שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח
שאינה מצויה ר' יוצא אמר כגון דצמרה
צמורי רב אשי אמר [א] כי אמרינן וורה
ורוח מסייעתו ה"מ לענין שבת *דמלאכת
מחשבת אסרה תורה אבל הבא גרמא
בעלמא הוא וגרמא בנוקין פטור: *ומתני
השולח את הבערה ואבלה עצים או אבנים
או עפר חייב שנאמר °כי תצא אש ומצאה
קוצים ונאבל גדיש או הקמה או השדה שלם
ישלם המבעיר את הבערה: גכ' אמר רבא
למה לי דכתב רחמנא קוצים גדיש קמה
ושדה צריכי דאי כתב רחמנא קוצים היא
קוצים הוא דחייב רחמנא משום דשכיח אש
גבייהו ושכיח דפשע אבל גדיש דלא שכיח
אש גבייהו ולא שכיח דפשע אימא לא ואי

ליבה ולבתה הרוח אם יש בלבויו כדי ללבוט חייב ואם לא
פטור - נשאלין ברוח בפני עצמו כדי ללבוט מיירי דלי
בשם בו כדי ללבוט אפילו כשם בלבויו המלכה כדי ללבוט למה
יחייב דכלאו נמי היה האור ומיך אלא ודלי כשאלין ברוח
כדי ללבוט מיירי ולכן כשם בלבויו
כדי ללבוט חייב המלכה כי הוא עשה
הכל דהוא ליה כמו זה ויכול זה איתו
יסול דחשיב איתו יסול מסייע שאין בו
ממש כפרק המלכע (שכת ד' ג. וס"א)
ואם אין בלבויו כדי ללבוט אש"פ
שם ברוח אין כדי ללבוט פטור
ללא מחייב משום אש אלא אם כן
עשה כל כך בפני עצמו בלא סיוע
הרוח או דבר אחר שיוכל להזיק
ברוח מניה אחר גמר המעשה של
הכי משמע המבעיר את הבערה
שפני עצמו עשה את הבערה שיוכל
להזיק ברוח מניה ולכן כגון פטור
דכלאו ליבו לא היה יכול להזיק
והליבו דהיינו גמר עשייתה לא עשה
המלכה בפני עצמו ופרק אחרי פטור
ליהו כשעשה הליבו ע"י סיוע ברוח
כאלו עשה בפני עצמו כמו לענין
שבת דחשיב וורה ורוח מסייעתו
כשעשה בפני עצמו ומשני אב"י הבא
במאי עסקינן כגון שליבה מצד אחד
שצמורי זה אין דרך הרוח לסייעו
ולכן כי מחייב שנסחייב בלבויו
הרוח פטור ללא הוה ליה לאסוקי
לדעתיה שילטרף ליבו הרוח טס
ליבויו ללא שיה שילטרפו ולא הוה
להיכר בקי ויהי מברוח שאין מניה
קך פרי"ו ועוד יש לפרש כגון שליבה
מצד אחד שאין בלבויו ללבוט כל
המדורה ולא ברוח אלא כר אחד
דמדורה ליבה הוא ולך אחר ליבה
הרוח ואם לא היתה המדורה מתלבה
כי אם מצד אחד היה האור וככה
מומקן שהוה ישעשע ותחמת שהאבות
נותחברות יחד מתגדלות האש ונותקת
ולא דמי שהאש לורה ורוח מסייעתו
דזהו שליבה לא סיוע הרוח כלום:
רבא אמר כגון שליבה ברוח מניה
ולבנתה הרוח ברוח שאין
מניה. וכו"פ אם יש בלבויו כדי
ללבוט עם רוח מניה חייב דחשיב
כאלו עשה הכל בפני עצמו ואם
לאו שאין בלבויו בהדי רוח מניה
כדי ללבוט אלא ע"י רוח שאין מניה
שסייעתו עשה המלכה פטור דברוח
שליבה מניה לא היה ליה לאסוקי
לדעתיה: רב"י יוצא אחר טעם
דלמדה לומר. לא נפח בלוד כפיץ
נשיבת הרוח אלא חוס הכל עו
הוהיל על האור ללבוט והכי קאמר
לעולם

היה הרוח נעשה כחוקה ולא היה הורה אור
מנעיר כן ובלמה רוח שאינה מניה
ולכחו דמילתא דלא סליק לדעתה
הוא. אבל וורה לענין שבת סגי לה
ברוח מניה ולהכי איתרין: צמורה
צמורי. לשון אשמה למירמח
(שכת דף טו.) חמימות. כלומר שלא
נפח ממש אלא בנשימה כדרך המחמם
בנשימתו את ידיו דאין זה ליבו כלל:
מלאכת מחשבת. נחקימה מחשבתו
דמילתא ליה ברוח מסייעתו: מתני'
או עפר. להכה ירו ונתקלקל:
גכ' דשכיח אש גבייהו. אין נמי
אדם מזהירין כהן דלכן עומדין
הלכן איכא למימר זה פשע: אבל
גדיש כו'. דליכא למימר אלוס היה:
[ולר"י]. פלוגתא דרבי יהודה דהאי
פירקא דר' אבהו: כל בעלי קומה.
אף בעלי חיים ואלגומו: גירו.
מרישע שלא מרע סכסוך שייך
בבגדים לחיכה בשאר דברים: הוה
אמינא מה שבשדה. מנחה קאמר
קרא ולא קרקע ממש להכי כמנ
קמה דהילא דהשמה אחרני עדה
לגופה של קרקע: הכי גרסינן
כולי האי נמי לאין דומין. כלומר
להכל משוים הצדיקים שקודמים
למרישע: טיבותא הוא. שלא יראו
גרעה העתמה ללא דחייב כו':
כך

גב א מ"י פירך מהל'
מקי ממון כלכל' ז
ועיין בספיקו ונפיש
כמב עיניו סו חסדיש
חייב סתם מיה טעמ' ט
ועיין סס כג"ס וכג"ס:
(א) רב אלעזר במקומו
ושור ככ"ס פ"ב דף קס"ג:
(ד"ה אחר)
גכ ב כ מ"י סל' ט
עש"ס סס טפ"ב כ:

גלין השים
גכ"ו או חייב ליה למתק'
עין מילין דף טו פ"ב
חוס' ד"ס חלק ור"ע:

—○○○—
מוסר רש"י
סלחא. עינס קטנים
דקיס דהוי ודלי טושט
הוא (לפני כו').
דמלאכת מחשבת
תורה.
אסרה פראש שבת
למלאכה במשק נחיקל
והאם מלאכה נעשה
כתיב (וינה י"ג)
ש"ע עשה לומר מחייבין
למלאכה נעושה אלא
שגב ברוח או פטור
למלאכה זו מותרת
וכתיב מן ועי"ז
מגיב"י שחשב לעשות
ואם (מסדרין סג')
שגב ועמדין למלאכה
זו מותרת (במ"ט טו.).

[לפני כו]:
כ"ס י"ג:
ת"כ י"ג:
מסדרין סג'
זכתיב מן.
כ"ט י"ג:

[לפני כו]:
לפני כו':

[לפני כו]:
זכתיב מן:

ש"ס י"ג:
יחלק כו':

י"ט י"ג:

רב אחר כי חתוקין וורה ורוח מסייעתו הוי
המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולהכי חייב בגדמת וריש' ז
הא לא חקרי חכמיה אלא גורם ודאורה לא חייבה אלא מבעיר ולא בגורם (אלה) הבערה כ"י רוח המסייעתו ולהכי חשיבתי הא גרמא
לענין האם כל שאר גרמא דק"ל גרמא כמקין פטור ומר כד רב אשי דפריך גבי ריקחא בלא יחשור (ג"כ י"ג טו. וס"א) מלי שאל
מורה ורוח מסייעתו מלי סבר כרב אשי דהא דהתם לענין חוב החוקק חשיב גידי דליה ודריך להחוקק ופ"י ר' יוסי כמו דהתם
כולס מחסוק חשיב גידי דליה לענין החוקק אשיג' ללא חשיב ליה ההם אלא גרמא דפטור מתשלומין מלי אשור ודריך להחוקק וכן
היולא מחמת הפנים דחשיב מויק משום דנפח ליה דחיל ומהי כמ' כל כך. אלא גרמא גרמא כתיב חוקק ברוח מניה וכן חשיב בלא יחשור
ולא רהי להעמיד שמחה כל כך כתיב ער שנויק כמ' חרס לבנו בלא רוח דאם כן לא היה חייב לה בני משור דלאו רבי יהודה דהתם.

רב אחר כי חתוקין וורה ורוח מסייעתו הוי
המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולהכי חייב בגדמת וריש' ז
הא לא חקרי חכמיה אלא גורם ודאורה לא חייבה אלא מבעיר ולא בגורם (אלה) הבערה כ"י רוח המסייעתו ולהכי חשיבתי הא גרמא
לענין האם כל שאר גרמא דק"ל גרמא כמקין פטור ומר כד רב אשי דפריך גבי ריקחא בלא יחשור (ג"כ י"ג טו. וס"א) מלי שאל
מורה ורוח מסייעתו מלי סבר כרב אשי דהא דהתם לענין חוב החוקק חשיב גידי דליה ודריך להחוקק ופ"י ר' יוסי כמו דהתם
כולס מחסוק חשיב גידי דליה לענין החוקק אשיג' ללא חשיב ליה ההם אלא גרמא דפטור מתשלומין מלי אשור ודריך להחוקק וכן
היולא מחמת הפנים דחשיב מויק משום דנפח ליה דחיל ומהי כמ' כל כך. אלא גרמא גרמא כתיב חוקק ברוח מניה וכן חשיב בלא יחשור
ולא רהי להעמיד שמחה כל כך כתיב ער שנויק כמ' חרס לבנו בלא רוח דאם כן לא היה חייב לה בני משור דלאו רבי יהודה דהתם.

רב אחר כי חתוקין וורה ורוח מסייעתו הוי
המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולהכי חייב בגדמת וריש' ז
הא לא חקרי חכמיה אלא גורם ודאורה לא חייבה אלא מבעיר ולא בגורם (אלה) הבערה כ"י רוח המסייעתו ולהכי חשיבתי הא גרמא
לענין האם כל שאר גרמא דק"ל גרמא כמקין פטור ומר כד רב אשי דפריך גבי ריקחא בלא יחשור (ג"כ י"ג טו. וס"א) מלי שאל
מורה ורוח מסייעתו מלי סבר כרב אשי דהא דהתם לענין חוב החוקק חשיב גידי דליה ודריך להחוקק ופ"י ר' יוסי כמו דהתם
כולס מחסוק חשיב גידי דליה לענין החוקק אשיג' ללא חשיב ליה ההם אלא גרמא דפטור מתשלומין מלי אשור ודריך להחוקק וכן
היולא מחמת הפנים דחשיב מויק משום דנפח ליה דחיל ומהי כמ' כל כך. אלא גרמא גרמא כתיב חוקק ברוח מניה וכן חשיב בלא יחשור
ולא רהי להעמיד שמחה כל כך כתיב ער שנויק כמ' חרס לבנו בלא רוח דאם כן לא היה חייב לה בני משור דלאו רבי יהודה דהתם.

רב אחר כי חתוקין וורה ורוח מסייעתו הוי
המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולהכי חייב בגדמת וריש' ז
הא לא חקרי חכמיה אלא גורם ודאורה לא חייבה אלא מבעיר ולא בגורם (אלה) הבערה כ"י רוח המסייעתו ולהכי חשיבתי הא גרמא
לענין האם כל שאר גרמא דק"ל גרמא כמקין פטור ומר כד רב אשי דפריך גבי ריקחא בלא יחשור (ג"כ י"ג טו. וס"א) מלי שאל
מורה ורוח מסייעתו מלי סבר כרב אשי דהא דהתם לענין חוב החוקק חשיב גידי דליה ודריך להחוקק ופ"י ר' יוסי כמו דהתם
כולס מחסוק חשיב גידי דליה לענין החוקק אשיג' ללא חשיב ליה ההם אלא גרמא דפטור מתשלומין מלי אשור ודריך להחוקק וכן
היולא מחמת הפנים דחשיב מויק משום דנפח ליה דחיל ומהי כמ' כל כך. אלא גרמא גרמא כתיב חוקק ברוח מניה וכן חשיב בלא יחשור
ולא רהי להעמיד שמחה כל כך כתיב ער שנויק כמ' חרס לבנו בלא רוח דאם כן לא היה חייב לה בני משור דלאו רבי יהודה דהתם.

רב אחר כי חתוקין וורה ורוח מסייעתו הוי
המסייעתו הוי מלאכת מחשבת ולהכי חייב בגדמת וריש' ז
הא לא חקרי חכמיה אלא גורם ודאורה לא חייבה אלא מבעיר ולא בגורם (אלה) הבערה כ"י רוח המסייעתו ולהכי חשיבתי הא גרמא
לענין האם כל שאר גרמא דק"ל גרמא כמקין פטור ומר כד רב אשי דפריך גבי ריקחא בלא יחשור (ג"כ י"ג טו. וס"א) מלי שאל
מורה ורוח מסייעתו מלי סבר כרב אשי דהא דהתם לענין חוב החוקק חשיב גידי דליה ודריך להחוקק ופ"י ר' יוסי כמו דהתם
כולס מחסוק חשיב גידי דליה לענין החוקק אשיג' ללא חשיב ליה ההם אלא גרמא דפטור מתשלומין מלי אשור ודריך להחוקק וכן
היולא מחמת הפנים דחשיב מויק משום דנפח ליה דחיל ומהי כמ' כל כך. אלא גרמא גרמא כתיב חוקק ברוח מניה וכן חשיב בלא יחשור
ולא רהי להעמיד שמחה כל כך כתיב ער שנויק כמ' חרס לבנו בלא רוח דאם כן לא היה חייב לה בני משור דלאו רבי יהודה דהתם.

כ"ס י"ג:

Fromer, Aryeh Tsevi

עש"ו

עמ"י

ספר

שאלות ותשובות

ארץ צבי

אשר הכינותי בעניי בחמלת די עלי
אריה צבי פרמער
אבד"ק קאזיגלוב - ר"מ בישיבת חכמי לובלין

לובלין

בדפוס של ר' עוזר צוועקין נ"י לובארטאווסקא 62

שנת תרצ"ט לפ"ק

וכעת נדפס מחדש

בתוספת הגהות והוספות מהגאון המחבר זצ"ל

על ידי

בן אחי הגאון המחבר זצ"ל

דב פרומר

קרית שמואל - חיפה

בני-ברק ה'תש"נ

דכאש ביטני איז להחליט שכאמת עשה חסובה דהרי
 מפורש בפסחים (ק"ג:) דמוחר לגנאיתו, וכל איסור
 לה"ר הוא מלך שגאח חסד דפתיך בה כמבואר להדי'
 להמשיך ב"ש יומא (י:) יעושיה, והנה כרש"י שכת' (ל"ג)
 כי שגאח חסד שלא ראה בו דבר עבירה שהי' מותר
 לשגאיתו עבור זה יעושי' וא"כ נראה בו דבר עבירה
 דמוחר לשגאיתו הי' דלית ב' איסור לה"ר, ויעו"י ב"ש'
 אגרת הקודש שנסוף ס' הני' סוף פ' ר"ב ח"ל וא"ש את
 רעם רעטו בלגב' אל החשובו וס' כי גדולה לה"ר כנגד
 ע"ז ג"ע וספ"ד ואם נדבור כך וכו' הנה כי להדי'
 דכחשבה חמיר יותר מדיבור ולמד בקו"מ ולכא"י חמו'
 דכחשבה מה לה"ר איכא, ומה רח"י למש"כ מהגמ' יומא
 (י:) דעיקר עון לה"ר מלך שגאח חסד דפתיך בה ועיקר
 השגאה היא בלב ע"כ מחשבה השגאה חמור יותר, [ולכא"י
 יש לדון דכ"י ספ"ד שגאח עשה חסובה דה"ג חמיר'
 המקדש את האשה ע"מ שא"י לדיק גמור ונמלא ר"ג
 מקודשת שגאח הרהר חסובה בלבו, הנה דהוא ס' שקול'
 אך ע"כ אין רח"י מהחם דהרי החס איסא נמי להיטך ע"ז
 שא"י ר"ג ונמלא ל"ג מקודשת שגאח הרהר ע"ז בלבו,
 ובדאי אי"ל בעלמא דזה ס' שקול להו"א ארס מחוקת
 כשרות ובפרט מי שמוחק בחוקת לדיק גמור ולחוש עליו
 שגאח הרהר ע"ז בלבו וע"כ דנקודשין החמירו כמ"ש חפ"ד
 ס' ע"ז דהחם משום מותרא דאי"ל או משום דנשאלו
 אמר כך וא"ו רואין שר"טו שיחילו הקחשין דאין ארס
 מו"א דבריו לבטלה ע"כ הולין דמסתמא כן הוא כמו
 שאומר כדי שיחילו הקדושין וכ"כ הלח"מ, ויעו"י אב"י טר
 אהע"ז ס' קב"ה סק"ז בשם מהרש"ם וא"כ אין להוכיח
 משם כלל] עוד שם ברבינו יונה ס' ר"ט אבל אם נכשל
 בחטא ע"ד מקרה ורוב הימים דרכו לכשחמר חטונו, אין
 לגלותי על חטאו, הנה לא כהב אכור לגלות על חטאו רק
 אין לגלות ולשון זה אין בו משמעות איסור רק וסירות
 בטלמא וכן בסי' רכ"ו ולא ילביט פניו ברבים לא כ' ואסור
 להלבין פניו רק ואין להלבין פניו הנה דאין בזה איסור
 גמור, וכע"ז ממש דייק העו"ז יו"ד ס' קפ"ב סק"ג מלשון

הרמב"ם ש"ל ואסור לשלוח יד במנשין וכו' ואפי' מתחת
 טבורו לא יבטל ידו שגא' יבא לירי הרהור הנה חלק
 אותם לבי בנות חמלה כ' אסור ומחם טבורו כהב ולא
 יכניס ולא כ' אסור אלא דבזה אין איסור רק מזד תוס'
 קדושה ואזהרה יתירה יעו"ש והוא ממש כעין רח"י דייק:
ובזה יש ליישב מה שהק' בס' יד הקטנה על הכתוב
לא תשא שמת שוא שהוא אזהרה לשה"ר וק' הא
לה"ר אסור אף על אמת וע"י שבת ל"ג: לאסברה בא
על לה"ר ויליף מדכתוב כי יסכר וגו' דוכרי שקר והק'
מהרש"א הא לה"ר אסור על אמת ג"כ. עוד מברו ככ"מ
דלה"ר היינו שקר ע' סוטה ל"ה. כל לה"ר שאין בו אמת
נחמלמו אינו מתקיים בסופו משמע להדיא דלה"ר הוא שקר
כן במד"ר פ' נשא חושב על עשרה דברים גע"ס באין
וכו' האומר על חברו דבר שאינו וה"ר ממרע"ה שאמר
הן לא יאמינו וגו' והאומר שקר ממרים והארן שדברו
על מרע"ה עיי"ש ויודע דשני אלו היו לה"ר ומי"מ אמר
במדרש המשא רק מחמת שאמר דבר שאינו או דבר שהוא
שקר. ולכא"י ק' כג"ל הרי לה"ר אסור גם על אמת .
ולפמ"ש י"ל דדוקא לה"ר שאינו על עבירה שעשה חברו
רק על עוולה בעלמא או חסרון מעלה או דבר של גנאי
ככ"ו אסור לה"ר אפי' על אמת אבל לה"ר על עבירה
שעשה חברו בזה אין איסור רק כשהוא שקר דא"כ כיון
דאפי' לשגאיתו מותר הי' לדבר מותר כג"ל. ואין בזה
רק משום מדם חסידות וכן מוכח להדי' בערכין ע"ז:
בעובדא דרי"ה ומי"א בר רב עיי"ש. ונדולא' הק' ע"ז דכפסחים
דף ק"ג ג' הקב"ה שונאן וא' מהן הרו"ה דבר בחברו ומע"ד
בו י"די. וק' הא הקב"ה יודע שהאמת כדבריו שראה בו
עבירה וא"כ מותר לו לדבר לה"ר עליו ולמה שונא. וי"ל
דבגדה ע"ז: ד' הקב"ה שונאן וא' הנכנס לבית חברו
פחאוס ובדאי אין בזה לא איסור דאורייתא ולא איסור
דרבנן ומי"מ הקב"ה שונאן משום שהוא דבר שאינו הגון
וגם כג"ד מודינא דדבר שאינו הגון הוא כמ"ש רבינו יונה
ואין נכון לגלותו :

סימן ה

בענין ציצית שעשויים במכונה

ב"ה להרבני החסיד היקר וי"א מהר" יוסה קופעליש בלודז ג"י.

7 יקרת ← מכחבו הגיעני, וע"ד השאלה דבר לצי"ת שעושין
 על מכונת השמלי"ת (שלעקטרישע מאשין) ויש
 חשש שלא נעשו לשמה אי מותר לעשות בו סחורה כיון

שהוא יודע מפלימות ל"ש זה שהוא ית' יודע ועד שלא עשה משונה, וי"ל דהקב"ה מקיים החורה כמו שהדין אללט בו"ד וכיון
 שאללט אסור אף דאללו ית' ל"ש העטם מי"מ מקיים וכע"ז סוכה (דף ל') שלא יבריתו עלמס מן המכס עיי"ש

יש כאן לא תלך רכיל וכיון שהוא נגד לא תענה ברעך עד שקר.
 משמע דלא תלך רכיל הוא דוקא בשקר.

יב. וכן מבואר להדיא במד"ר פרי קדושים (ויק"ר פרשה
 כד. ה.) שכתב דבפרשה זו יש עשרת הדברות, ונגד לא תענה
 * ותו דמי"מ אסור ממדת חסידות כמ"ש רבינו יונה.

של מאשין פסולין. וס' כ' שאיט מעשה אדם. ואפשר לומר דהתם אפי' גרמא ליכא. אך בחקר הלכה (דף ע"ט:): מדה"ס העלה דאפי' ע"י גרמא פסול היכא דלריך לשמה. הובאו דבריהם באורחות חיים (סי' י"ד). אמנם יט' כמה אלפים מישראל משתמשין היום בצלי"ת כאלו נכון לחפש קצת היצר. ואם הייתי נשאל בזה אם לקנות צלי"ת כאלו ללא תבוס יד"ח בודאי לא הייתי מורה בזה להחזיר נגד דעת גדולי אחרונים. אך יט' נהגו כן ואין שואלים כלל ולא יייתרו להמחמירים נכון לחפש קצת זכות :

ורגה כ"ח הי"ר מעמינה שהוא ע"י כמו ומ"מ מהני לענין מלות שמורה. לפע"ד יש לדחות דהגה שו"ת חת"ס (סי' קכ"ח) תמה על מנהג הסידים שמחמירים שיהי' גם הקצירה משומר לשם מלות מורה. דא"כ אין קולרים ע"י נכרים הא אפי' ע"י נכרי פסול כדאיחא (סי' ח"ס) ונלפע"ד דהנה החת"ס סס הק' עוד למה פסול אפיית מלה ע"י נכרי אטו כתיב בתורה ואפייתם לשמה פרי לא כתוב רק ושמתם את המלות דהשימור יהא לשם מלה וא"כ יוכל לעמוד מרחוק ולשמור לשם מלה. בשלמא בנט דכתיב וכתב לה לשמה בעיני הכתיבה לשמה. משא"כ בזה הרי לא נזכר כלל בתורה דהלישה ואפי"י יאטרו לשמה. אמנם לפע"ד בשו"ע הרב ז"ל (סי' תכ"ג סעיף ט"ו) נחזון רק ליישב זה וז"ל שס. ומהו השימור זה האמור בתורה הוא כשדורה אוחה קרובה לבוא ליד מימון ישמרה וישתדל בה שלא פחמון כגון מחמילת לישה ואילך שכבר באו עלי' מים והיא קרובה להחמין אם לא ימרה להחמיק בה בידים בלישה ועריכה ואפייתם לריך ישראל בר דעת להחמיק בעסקים סללו לשם מלה וכו' ע"ש. הנה שכל את ידיו הגאון ז"ל ליישב קוי הגאונים הנ"ל בלשונו הזהב דכיון דהעסק מוגע החמון חשוב ע"ס העסק דלישה ועריכה ואפי"י בכלל לשון ושמתם. ומאי דכתיב ושמתם את המלות שהרי שימור לשם מלה הלישה ועריכה ואפי"י בכלל ושמתם. ואני העני מלאחי שכן מבוחר גם ברש"י מנחות (כ"ג) בד"ה מנין וכו'. ושימור היינו שיעסוק בבצק כל שעה כדאמרינן בפסחים (מ"ח:) ע"ש. והנה בפסחים (מ"ח:) אינו נזכר כלל דשימור היינו שיעסוק בבצק. אך שם איסא דהעסק בבצק מוגע החימון ע"ש. ועפ"י הקדמה זו כ' רש"י ז"ל דהעסק עלמו חשיב שימור כיון דזה שומרו מלהחמין. וזוה מיושב גם קוי הראשונה מהח"ס. דאין קולרין שמורה ע"י נכרי. ולהג"ל איש דדוקא אחר שנתן מים בקמח דאם לא יעסוק בבצק יחמון חשיב כל העסק דלישה ועריכה ואפי"י בכלל ושמתם כנ"ל. ובע"י שיהי' עסק ישראל. אצל המלאכות דקודם לישה אף אם נימא דבעינן לשמה מ"מ אינו בכלל ושמתם. וא"כ שוב סני בעומד ישראל מרחוק ושומרו מחימון דל"כ קצירה בתורה רק ושמתם. והרי שימור הוא ע"י ישראל. וז"ב בעזרי"ת וא"כ כ"ה עמינה שהוא קודם לישה אף דבע"י לשמה כיון דחמיל דהעמינה עלמה בכלל ושמתם שוב סני בישראל העומד

מרחוק בשעת עמינה ושומרו מחימון. ולפי' אין רא"י לנ"ד דהעפשה ע"י גרמא יועיל לענין לשמה :
אך לכאור. יש לדון לפי"מ דאמרינן בב"ק (ס"ו). → לענין ליבה וליבחה הרוח דאף דהו' גרמא לענין מקין מ"מ לענין שבת חייב בזורה ורוח מסייעתו משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה ע"כ גם גרמא חשוב כמעשה. וה"נ במידי דבעי לשמה הו' כמלאכת מחשבת. ומחשבה משוי לגרמא מעשה. נמלא תומרו קולו. דכיון דבעי לשמה ע"כ גם גרמא הוי כמעשה [וביאור ד' הגמ' בב"ק (ס"ו). הנ"ל דמידי דלי"ל מחשבה אף שמחשב אין המחשבה פועלת כ"כ על המעשה לשי"א גרמא כמעשה רק במידי דלריך מחשבה אוי יש להמחשבה קישור ע"ס המעשה. וסברא זו מבוחר בפנ"י גיטין מ"ה: ד"ה דתני ר' חיננא. אמנם ברא"ש שס כ' דהיי"ד בזורה משום דדרך המלאכה כך הוא. ולפי"ו אי"ר לנ"ד. אך באבן העזר (ס"ו) שכ"ח) מבוחר להיפוך. וע' מרדכי פ"ב דגיטין (ד"ט) וכן בר"ן ס"פ הבונה לענין חק תוכות מבוחר ג"כ באהעו"י דמלאכת מחשבת גם גרמא חשיב מעשה :
ויש לה"ר לזה מניטין (כ"ו). דילפי' וכתב ולא חקק ומסקין דהיינו חק תוכות דלא עשה מעשה בגוף האות ומשיב כעשה הכתב ממילא ע' רש"י שם. וק' למיל קרא סיפ"ל דכיון דבעי בנט לשמה בעי מעשה גמורה. וע"כ דלענין לשמה גם גרמא סני :

→ **ובאמת** כ' דכל ענין מלאכת מחשבת דכתוב בחשקן היינו עוסק דכיון המסקן בעי לשמה כדאמרי' בירוש' (פ"ג) דיומא (ה"ו) אבני קודש לריכוין שיהיה חליצתו בקודש ע"י לשם קודש. הביאו המלחמות פ"ק דסוכה. וע' אבני"ז או"ח (סי' י"ח) סקכ"א, בהג"ה ע"ש. ומינה דכל מידי דבעי לשמה דינו כמלאכת מחשבת :

ונראו רא"י לזה דבעינן (פ"ו). אמרינן וכתב ולא חקק דחק תוכות פסול בנט ופריך מל"ן דתינח לא ב"י שוקע אלא בולט כדנרי ז"ב. וק' לפמ"ש בר"ן בפ' הבונה והמרדכי (פ"ב) דגיטין דחק תוכות חייב בשבת משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה ח"כ מאי פריך מל"ן אגב. הרי ל"ן ממעשה המסקן. ובמשקן כ' מלאכת מחשבת ע"כ גם חק תוכות כשר בו. ולהג"ל א"ש דגם גט דומה למלאכת המסקן כיון דבעינן ב"י לשמה. ושפיר מדמי להו אהרדי אף ק' ע"ז מדי הר"ן ומרדכי הנ"ל שכתבו דבשבת חייב חק תוכות משום דמלאכת מחשבת אס"מ וק' הא גט ג"כ דמי למלאכת מחשבת ופי"מ פסול חק תוכות וע"כ דליהא :

אך יש לדון דכיון דלא מצינו דבעי מעשה בעויות צ"ל [דאש"ג דכ' ועשו להם צלי"ת גדילים תעשה לך. אין לדרוש דרשות מדעתנו לומר שיטכך עש']. והרי בסוכה כתיב ג"כ תעשה ופסלינן תעשה ולא מן העשוי מ"מ סוכה גנבין כשר כדאיחא סוכה דף ת"י] אך כשעושה אחר ל"מ לשמה שלו דזה מחשב וזה עובד ל"מ. ע' זבחים (מ"ו:) וכן כשאינו עושה

מעשה כלל אין לו שייכות להמעשה יותר מאשר ואין נחפס הלשמה שלו. וזה י"ל הטעם דל"מ שימור של אחר שאינו אופה המלות כקו' החתום הנ"ל. והיינו משום שאין המחשבה נחפסת על מעשה של אחר. כמו בזה מחשב וזה עובד דל"מ. וכ"ז שאינו עושה מעשה כלל אבל כל שעושה קצת מעשה אף דל"מ רק גרמא מ"מ כיון דליכא כאן מעשה אחר דעדיף מיני' שסיר מחשבה נחפסת על פעולתו זו. כיון דל"מ עושה בעלם רק כדי שיהי' נחפסת המחשבה שלו. גם בגרמא שסיר דמי. והנה רחמי' בסי' חקר הלכה (ר' ע"ט:) דה"ר דגרמא לא מהני היכא דלריך לשמה משיטת הרמב"ם שכ' דתליית החוטין ל"ב לשמה וכי' הבי' דראייתו מדמעיטה הסורה נכרי ואי"נ דבעי' לשמה תיפיל דנכרי אדשתי' הנפשי' עבד. וע"ז כי' בסי' הג"ל דל"מ דלענין לשמה סגי בגרמא איצטרך קרא' אם הישראל הפחיל מעשה גרמא והשאר עושה הנכרי. דאם הפסול רק מלך לשמה כשר דהנכרי אינו מנרע. משא"כ כאן דהסורה מיטטה נכרי הו' עלם פסול ואינו נכשר בגרמא הישראל לבד ע"ש. ולא הבנתי ראייתו דל"מ לשמה בגרמא רק אם עכ"פ כל העשוי' בגרמא דירי' משא"כ אם הנכרי עושה אח"כ דחלק פעולת הנכרי לא נעשה בגרמא דירי' פשיטא דפסול כמ"ש שם בעלמו דבעינן דגם גמר החלי' י"ה לשמה. אולי כוונתו דמיירי שהחמיל בגרמא באופן שיהי' אפשר שיגמר כל עשיית הלי' ע"י גרמא אף בלי עשיית הנכרי ואח"כ בא נכרי. ועי"כ הך' דהלך לשמה ראוי שיזכר דחשיב כל המעשה לשמה דכיון דהי' אפשר שיגמר מכה ישראל לבד. וכע"ז מלינו ר"פ כי"ד הרנ"ל. הורק גלים מראש הנג' וז' אחר וסברו במקל פסול השני ומייב הראשון דבחר מעיקרא חולינן ומשב כל המעשה מכה סראשון. אבל לפ"ז גם לענין פסול נכרי יומא דבחר מעיקרא חולינן ומשיב המעשה של ישראל לבד :

אמנם לקושטא דמילתא כי' דבי' תשובות בדבר. חרא ד"ל דלענין זה לא אמרינן בחר מעיקרא חולינן וכמו בשבת (ד' ק"ב) לענין החלתו וכו' שנגה לא אמרינן בחר מעיקרא חולינן ובעינינו גם כן כנגנה] ועוד דע"כ ל"א דסגי בגרמא רק כשאין בזה פעולה מאדס אחר שעדיפא ופסולה שלו או מייחסין כל המעשה אליו. משא"כ בזה דהוא עושה רק בגרמא והנכרי עושה מעשה נמורה אח"כ או אפשר לייחס המעשה אליו רק להנכרי כיון דמעשה הנכרי עדיף מיני'. כמו זה מחשב וזה עובד ל"מ. וענין סכרא שכתבי' יש בתוס' וזכיר (ו') לענין מקופיא מכפר

יג. ובלע"ד ראי' לזה מר"ן סי"פ כל שעה (מ' ע"א) דאחר שכתב: ומי' משמע דאם לא שמר אלא משעת לישא ואילך שאינו י"ה מצה בכך. כתב: אלא דגאון א' ו"ל כתב שהדוקא קמה מן השיק בשעת הדחק כוונתו. משכח דה חולק על כיש"כ מעיקרא דלא סגי בשימור דמלישה ואילך. וקשה דמנין דגאון (**) כל המעשה מתחילה (כצ"ל).

דליכא דליכא בעלים אחרים לקרנן שמחכפרינו בו מקיצינא או המחכפר מקופיא ל"מ בעלים כלל. אבל בליכא בעלים אחרים דעדיפי מיני' שסיר חשיב ג"ו בעלים גבי כפרתו קופיא כיון דליכא בעלים דעדיפי מיני'. וענין סכרא זו כי' בפני' ב"ק (כ"ב:) על רש"י ד"ה ר"ח אפי' גלהבת לענין אשו משום חליו עלמו. דליכא דיק אחר שפסול יותר ממנו ל"מ חליו ואם אין אחר שפסול יותר ממנו חשיב גם זה חליו עש"ה :

עוד ראיתי שם שהוכיח מריס זכיר דבעינן לשמה מחללה ועד סוף. ע"כ לא סגי בגרמא דליכא לשמה רק מהחילתו אבל אי"ר דהאיני דאם עושה בידים כל המעשה מחללה ועד סוף בעי' לשמה בכולה. משא"כ בזה דכל המעשה נעשה ע"י גרמא שמחללה חשיב חליו הוא פעל הכל בתחילה. פמ"ש הגימור"י ב"ק (פ"ב) לענין אשו משום חליו דחשיב כאילו הכל עשה בתורה. וה"ל כני"ד דסגי בגרמא מייחסין כל המעשה חליו מחמת שנעשה ע"י גרמא שבתחלה וחשיב כל המעשה כאילו נעשה בתחילה בשעה שהיא פסול הגרמא וגמלא דמאי שמחשב לשמה בתחילה חשיב כאילו חשיב לשמה בכל משך המעשה. העולה מזה שלא מלאתי שום ראי' שלא יושל גרמא לענין לשמה :

אמנם לנע"ד ראי' דגרמא ל"מ לענין לשמה מסנהדרין מ"ח: דגרסינן סתם תנאי הוא חי הזמנה מלחא הוא או לא דתני' ל"פן וזכ' או שמה עליה עור של בהמה עמאה פסולות עור דבהמה טהורה כשרות חגי"ש שלא עיבדן לשמן רשבי"ג אומר אף עור בהמה טהורה פסולות עד שיעבדו לשמן ופירשו התוס' ובעל המאור דרבא דאמר הזמנה לאו מלחא הוא סבר כרשב"ג דבעי עבוד לשמה ולא סגי בזה שעושה הזמנה לשמה דהזמנה לאו מלחא הוא. ותי"ק לא בעי עבוד לשמה דסגי לשמה בהזמנה קלה בחתוך העור ובחוקיגיס דהזמנה מלחא הוא. וסו"ס שמעינן מזה דל"מ לשמה רק במידי דמלחא סיא. וזוה ישבתי ג"כ קו' הח"ס אר"ח סי' קכ"ח הג"ל למה פסול חפיית מלה ע"י נכרי משום דבעינן לשמה. והרי לא כתי' בתורה ואפי"ה ולשתת רק ושמרתס אי"כ אפי' לך ואופה יוכל ישראל להיות עומד מרחוק ולשמור לשמה ולהגיל ח"ש דכיון דלא מהני לשמה רק במידי דמלחא הוא ולמ"ד הזמנה לאו מלחא הוא ל"מ בהזמנה לשמה רק בגוף העיבוד וכש"כ דל"מ לשמה כשאינו עושה מעשה כלל אפי' פעולה של הזמנה וע"כ בעינן שהלש והאופה עלמו יכוון לשמה. ואם כניס דבריטו אי"כ ה"ה גרמא

חולק ע"ז. הרי שאני לוקח קמה מן השוק דהקמה בידו קודם לישא ומשמרו קודם לישא; וע"כ דמאן דבעי שימור דקודם לישא היינו במעשה קודם לישא דהיינו בטחינה. אבל לא בשימור גרידא בלא מעשה. וזה כדברינו דשימור גרידא בלא מעשה לאו מידי הוא וז"ל ראי' ברורה.

דלחו מעשה הוא וגרע טהומה אפשר שאין נחפס בו מחשבת לשמה :

אמנם י"ל דבאמת אף כח שני משיב מעשה ממש. והא דמחלקין בחולין (ע"ו) ובמנהדרין (ע"ז) בין דה א' לכה ב'. הי"ד באשקיל בידקא דמיה דהיינו שמסלק הדף המונע דמינו פועל בגוף המים אבל בפועל בגוף המים אפי' כח שני משיב משיבו כי כח המניא (פי' קני"ט סק"ח) עש"ה. אך בשו"ע הרב ז"ל (פי' שני"ז) סעיף א' מבואר להיפך דאפי' בשופך מים על הארץ ברי"ט כל שאיט שמוך לרי"ט משיב כח שני ואף שפועל בגוף המים (פי' מ"ח י"ל דא"ר לגיד דדוקא במים אפי' אם הי' נשפכין על הארץ מעלמן בלי כח אדם כלל ניכ' טיבטן להפשט אילך ואילך וא"כ כמה שמפשטין הלאה אינו כמו כלל דמכחו הי' נשאר מונח על הארץ כמו המערה אבן על הארץ אך מחמת שא"א להמים להיות מונח במקום זה ששפכו ע"כ מתפשט מעלמן אילך ואילך ולא פתך ב"י כמו כלל. כמה שאספק לחון, [והו' כעין זרק לרור למעלה ונפל לתחת במנהדרין (ע"ז) דלי"ט כמו משום דלא פתך ביה כמו כלל דטבע כל גשם ליפול מעלמן לתחת עיי"ה] ע"כ דומה לאשקיל בידקא דמיה דיש חילוק בין כח א' לכה שני. משא"כ במאשין שפי' טופתו הראשונה הוא מתגלגל והולך יש לומר דחשיב מעשה מחמת שמינה נחלים במאשין כדי שינבער האש והאש דומה העלעקטרי משיב ניכ' חלו, גם י"ל דמה שמינה בו הלמד לטווח משיב חלו כמו שכ' הו' סנהדרין (ע"ז) וב"ק (כ"ז) דאין חילוק בין מקרב האש אל הדבר למקרב הדבר אל האש, ומשיב המניא (פי' רכ"ב) דבמניח חטיין ברחיים של מים א"כ חייב חטאת, כבר חלקו עליו האחרונים בשם דח"י, וא"כ הי' בני"ד כשמינה הלמד במוך המאשין משיב חלו, עוד יש לזרף מה שבי הרמ"ט במנהדרין (ע"ז) דהא דמחלק בין כח א' לכה שני הי"ד כשנפסק מעט כהא דב"מ (ק"ז) דפסקי מיה ודבר נפלי, וכ' ע"ז שהוא המחזור שבעירושים :

ורענ"ד ק מבואר בפ"י הר' יונה לעירובין סו"פ כי"ד משתתפין במשנה דאלר שהוא פתחה מדי' און שופטין לחוכה מים שבת עש"ה, והנה דעת התוס' סנהדרין (ע"ז) דכמו לענין טוקין אכט סבינו ומשאו שהיטין בראש נגו ונפלו ע"י רוח מלוי' והזיקו מייב דחשיב אשו משום חלו הי' לענין ריחה ולענין שחיטה משיב כמו

כה"ג, ולפי' קי"ח לגיד דמה שמניע בתחילתו חשיב אח"כ כל משך מנועתו חלו, ולפי' ע"כ ל"ל דהא דמחלקין בידקא דמיה בין כח ראשון לכה שני הי"ד הו' ס"ו קני"ט) סק"ח ר"ק מסלק המונע וכחשיב המניא (פי' קני"ט) סק"ח הכ"ל, אבל בכחו ממש לפולס חשיב חלו דלא גרע מאבנו סביט ומשאו שנפלו ע"י רוח מלוי', וה"כ העלעקטרישטי לא גרע מרוח מלוי', אך דעת הר"ן במנהדרין (ע"ז) דלי"ט אשו משום חלו רק בטוקן ולא בשאר דיני התורה ולדבריו א"ר, וחולי י"ל דזה איבעית הגמ' בב"מ (ז"א). מהו להכניס מין ושאינו מיט' לריר, היינו אם זה משיב מרביע מלד אשמיח כמו אסו"מ שהיטין בראש נגו ונפלו ברוח מלוי' וה"כ משיב כרוח מלוי', ומדמסיק וכלא"ס עד שיכניס כמחול בשפופרת שמטע דבשאר איסורין לא"א אשמיח וכדעת הח' הר"ן, אך מקו' הגימטרי' ב"ק ר"ב שיהי' אסור להדליק נר בע"ש שדלק בשבת מלד אשמיח מבואר כהפוס':

ונרע"ד ראי' לדבריהם ז"ל מהמבואר בפסחים (פי' ד): דאף דהשורף בעלמות אי"ח משום שזירה העלם מ"מ אי נפקע העלם מחמת האש חשיב שזירה עלם ע"ש"ה. הנה דאפי' לענין שאר איסורין אמרינן אשו משום חלו ומה שנפקע ע"י כח האש חשיב חלו, עוד שמוכן לזה מהמבואר בעירובין (ע"ז) דאם נטע אילן ע"ד מחילה ל"ט לחי העומד חליו ע"ש, וזה הוכחה אגלי' על מלאכס זרע (אוח כ"ד סק"ה) ע"ש, ואם למח האילן מכו חשיב חלו כשי"כ מה שפועל ע"י חאשין, עוד סמך ממחוח (כ"ז) הניח שאור ע"ג עיסה והלך לו ונתחלה מלוי' חייב עלי' כמעשה שבת [ופרש"י כי היכי דמחייב מניח בשר ע"ג נחלים בשבת וכללה מאליו ה"ה הי' דחייב] ע"ש. הנה מזה נמי מוכח דאשו משום חלו גם בשאר איסורין דמה שנתחמן ע"י השאור חשבינן ל"י כמעשיו, ויש לדחות ראי' זו דלכא"ו ק' א"ך יליף מחמת ממעשה שבת דילמא שאני שבת דמלאכת מחשבת אסי' ע"כ נרחא חשיב כמעשה כדאי' בב"ק (ד' ס'): לענין זורה, אך י"ל דהנה ב"רש"י חגיגה (י'): דהא דבעינן מלאכת מחשבת ממשקן ילפינן דכתיב ב' מלאכת מחשבת, והנה בפתיחה ל"ס אגלי' על הביא ב' רישות הא דילפינן מלאכת שבת ממלאכת המשקן אם הפי' מנבין המשקן או דילפינן גם מקרבנות, והעלה דלדעת ר"ח ור"ב הוי' והנאוגים ילפינן גם מקרבנות ע"ש

י"ג להביא ראי' לזה מהא דקיימיל דמועיל המשכה לטבר שאובין כשיש במקוה כ"א טאה דקיימיל (פי' ר"א סעיף כ"ד) ולכאור' קשה הרי איהא שם סעיף ל"ט דאם זולף אדם בידיו או ברגליו ג' לוגין למקוה פסליה, הרי דאף שלא נשאב בכלי כל שהולך בכח האדם חשיב שאובין אי"כ אף דמהי המשכה לטבר פסול שאובין דמטיקרא מ"מ הרי חחר ונפסל אחר ההמשכה כשמניע לאריר המקוה והולך עדיין מכוח האדם ונפסלין וע"כ ל"ל דמה שהמים נחפסטיין ונחשבים לא חסוב כמו וראיתי בב"מ סימן ר"א דף ק"ח ד"ה המקוה שיש בו כ"א טאה נראה שנתקפה בזה ופכה דמייני' שלא נשפטו המים למקוה עד שסילק השופך ידיו ע"ש משמע דס"ל ז"ל דלי"ט כמו לפסול המקוה רק באויל מינה ומינה ע' ב"ק (י"ח ומ"ד):

שוב ראיתי בבית יוסף סי' ר"א דק"ח: ד"ה שיעור בשם משבין סי' מ"ט ש"י בשם ספר המנהגות שיעור ההמשכה במקום רחוק כדי שתכלה רגל ההמשכה קודם שיגיע מים למקוה והוא מומרה יתירה אין לה ראי' ע"כ משמע דספר המנהגות ס"ל כסדרת הבי"ח והחשנ"ז חולק על זה וס"ל אפילו לא סילק ידו לא חסוב כמו :

← **ורענ"ד** ק מבואר בפ"י הר' יונה לעירובין סו"פ כי"ד משתתפין במשנה דאלר שהוא פתחה מדי' און שופטין לחוכה מים שבת עש"ה, והנה דעת התוס' סנהדרין (ע"ז) דכמו לענין טוקין אכט סבינו ומשאו שהיטין בראש נגו ונפלו ע"י רוח מלוי' והזיקו מייב דחשיב אשו משום חלו הי' לענין ריחה ולענין שחיטה משיב כמו

איכ גם בקרבנות בני מחשבה ע"כ י"ל דאיסור של קרבנות דיע כשבת דהלי במחשבת וע"כ המחמך מנחה דינו כשבת דנטיח מהשבת ע"כ גם נרחא חייב בו ושטיר ילפינן ממעשה שבת, אבל לשאר דיני הסורה אין לנו, אך לפי"ז גם בנ"ד י"ל דסני בנרחא כיון דלריך לשמה הו' כחלאת מחשבת וכח"ש לעיל, אך כ"ז אש היינו יודעין שעושין לשמה, אך הפקר שאין עושין כלל לשמה כח"ש ר"ח:

והנה בתום מנחות (מ"ב.) ד"ה מול ימול בתי השני

כ' דסת"ס לא בני כתיבה כפי' לשמה וגם סחמא כשר רק שליש פסול, ולפי"ז י"ל דהיה טו"י בלית, אך די טו"ס' אלו לא הובאו בפוסקים ואין לסמוך ע"ז להלכה, אמנם הרי הלכה רווחת בנ"מ ובש"ע (ס"ו כ') דסת"ס לית הנקחין מישראל הם בחוקת כשרות, וגדולה מזו כ' במנ"א (ס"ו י"א סק"א) ובש"ע הרב ז"ל (ס"כ ס"ה) דהמולא חוטי לית בשוק כשרין דודאי לשם לית נטשו ולמה כחוש בלית אלו, אך מ"מ לית אלו ספק פסולין דמי ידע אופן עשיית המאשין ואולי אינו נעשה ככה אדם כלל ופסולין כח"ש הדברי חיים הג"ל, ואפשר דכח האדם בהעלוקטרי אינו רק הסרת המונע שפוחתין הקראתן המכסה ומונע כח העלוקטרי וע"י שפוחת הקראתן יולא העלוקטרי חטמו ופועל פועלו, וכע"ז הוא בעלעקטרי-שע בעליכוננו יש ג"כ זלצנטשיק שהאדם מיט ומסבבו וע"י נפתח זרם העלוקטרי וחוזר כבית] וזה דומה להסרת ברזא דכח שני לית כמו כדאיפא בש"ע אריח (ס" קנ"ט) לענין נטילת ידי דלריך להסיר הברזא בכל פעם, והיינו משום דאינו רק הסרת המונע כמו אשקיל בידקא דמיא וכחש"כ המנ"א שם, וא"י למדמי זכות לפיל דאולי דמיא נעשה ככה אדם וגם אולי מועיל נרחא לענין לשמה אבל אינו אלא ספק:

אמנם כ"ז אש ה"י השאלה אם לקנות לית אלו להטילת שלו ודאי איסור דהפ"א לחומרא ואולי לא נעשה לשם לית, אך שאלתו אינו רק להסתיר בהם מלך לפני עור, והנה ברזא גם אם כבודו לא יעסוק במחמר זה מ"מ לא ינלך מהקונים למולא לית אלו של משי אלא סותרים אחרים דאומן הלוכבים עליהם של משי בטוח לא יאבו לקנות לית של למר כיון שמונהג אהלם לעשות לית של משי לטליתות של משי וכל הלית של משי נעשין ע"י מאשין וא"כ סו"ס יעשו לית כאלו בעליתות שלהם והיכא דלא קאי בחרי עברי דנהרא ליכא לפ"ע כדאי בע"ז (ו'). אך התוס' ור"א"ש בשבת (ג.) כתבו דמ"מ איסור דרבנן איכא גם בלא קאי בחרי עברי דנהרא, וא"כ לגבי דיד' הו' רק ספיקא דרבנן ולקולא הא חרא, ומו דהט"א בחגיגה (ד' י"ג) באבני מילואים חולק על התוס' הג"ל והביא ראי' דבלא קאי בחרי עברי דנהרא אפי' איסורא דרבנן ליכא, עוד יש ללמד לפת"ש האחרונים דטעה בדבר מליה ל"ד כפרה ואף דשונו ג"כ לריך כפרה מ"מ בטעמא ד"ל כפרה כמו דחוינן דטעבד"מ פטור מחטאת, וא"כ היה

(*) מצוה לא צריך כפרה (כצ"ל).

בזה ל"ח מכשול כיון דהקונה אדרבה למטה קמחין ולא למיעבד איסורא ל"ח מכשול כלל, והנה בנ"ד יש ג' לפני עור, א' שמכשיל הקונה ללבוש בנ"ד' כנפות בלא לית ומבטל עשה דלית, ב' מכשילו בברכה לבטלה דמכרך להטעמך בלית, ואש אינו לשמה הברכה לבטלה, ג' שמכשילו בשבת קודש באיסור הולאה כמו היולא בטלית שאינו מלית כהלכתה דחייב חטאת וה"נ אש הלית פסולין הם משא ואיסור ללאה בהם בשבת במקום שאין עירוב:

והנה במכשול הראשון שמכשילו ללבוש בנ"ד בלי לית, יש עוד לרון [זולת היתורים שבהבחי לעיל] דליש לפ"ע רק במכשילו באיסור ולא במכשילו בביטול מלת עשה, וכבר נדמה סברא זו בנרות חמד (ס"ו ה') אור ד', וכאן גמי אין הלבישה נופה איסור כח"ש המרדכי הובא בס"י י"ב דבשבת אין איסור מה"מ ללבוש בנ"ד בלא לית משום דלא כתיב אל תלבש בנ"ד בלא לית רק גדילים מטעם לך, ובשבת שאינו יסול לעשות לית אין הלבישה איסור, וכ"מ ביבמות (ל'): דהלבש בנ"ד בלא לית חשיב רק שז' ואל מטעם ואש ה"י טעם הלבישה איסור ודאי ה"י חשיב עובר בקום ועשה אש"כ דאין איסור רק מה שאיש לובש לית וזה שא"ת ולא מצינו לפני עור כזה, ע"י"ל דה"י ספ"ס בראי' וב' א' בדרבנן, ס' אחד שחא הלכה דעמא הרי"ף והרמב"ם ז"ל דטלית שאיש מלמד ושפחים פטור מלית מדאורייתא ואח"ל חייב שחא הלית הללו כשרים, ואף דטלית של משי חייב בלית מדרבנן לכולי עלמא הו' ס' א' בדרבנן דשחא לית הללו כשרים, וזה הישר נכון:

עוד יש לרון דאין האיסור בנ"ד בנ"ד שובש הבנ"ד בלא לית איכא בחאי שמוכר הלית ל"ח מכשול דהלית במזומן אין בהם מכשול, מאי האמר מ"מ הרי גורם ע"י מכירת הלית ללבוש הטלית דלולא שה"י לו לית ליה לובש הטלית, אבל ז"א דכיון דלא קאי בחרי עברי דנהרא ובטח ישיג לית של משי גם בלעדו איכא אינו גורם מכשול דסו"ס ילבש הטלית, ח"נ ברור ליכא איסור כלל אפי' מדרבנן, אפי' להתוס' שבת (ג.). דכיון דאינו מכשיל בידים רק שגורם מכשול והרי אינו גורם כיון דבלא"ה ילבוש הטלית, אך לפ"ז יהי' איסור למטר הטלית והלית ביחד דבעלית לבד י"ל דגם זה ל"ח מכשול, דאפי' לקנות לית כשרים עם הטלית וכ"ז שא"כ לית לא ילבשו, ע"כ לא חשיב מכשיל, אך במוכר טלית וגם לית של משי יחד ליחא ליהרר זה, ובלפ"ע השני, יש לרון עוד דמסתמא הולך גם בטלית קטן ואין מברך עליו רק שפטר בברכת להטעמך בלית דטנית גדול וא"כ ליה ברכה לבטלה, ואף דעפ"י רוב אין לטלית קטן שיעור, מ"מ מוזאר ב"מ (ח') דיכול לכרך עליו, ואף דהפוסקים פסקו ע"ז מ"מ יש מי שמישב המנהג, וגם א"י העליר בחי' ישבתי המנהג בדברים טובים ונכוחים כשיעמא דמיא ואכ"מ:

עוד י"ל לומר מילמא חרמא דכ"מ שכתב המנ"א (ס"י י"ד סק"ה) בשם התוס' ור"א"ש דאפי' דטלית שאולה

פטורה מן הלידה מ"מ המכרך לא הפסיד כמו אשה המכרחה על מטעמי ע"ש, הנה דאפי"ג דטלית שאולה פטורה מן ליתת מ"מ קלת מזה איכא ורשאי לכרך ע"י, ה"ג ליתת שאין טעוין לשמה אף דאין פוטרין הבגד מ"מ קלת מזה איכא [ונפ"מ דאש הוא במקום שאין מלי כשרין כלל הגעס למה לדעת המג"א (סי' י"ג סק"ח) דאש אינו יכול למחוא ליתת מותר מה"מ ללבוש בלא ליתת כמו בשבת ואם יוכל למחוא ליתת כאלו עכ"פ שלא נטוו לשמן לריך לחלוטן כנגד דעכ"פ קלת מזה איכא בהן וטוב לתלותן משילבש לגמרי בלא ליתת] וכיון דאיכא קלת מזה שייך לכרך ולטו ול"מ לבטלה, אף דלענין לפ"ט קמא שמכשילו ללבוש בגד בלא ליתת אי"ז מספיק דמו"ס אי"ט פוטר הבגד ואסור ללבוש הבגד ול"ד לטלית שאולה דאי"ב חוב ליתת כלל משאי"כ בזה דהטלית מחייב חוב שלם אי"א לפוטרו בלי"ת כאלו שאינו מזה גמורה רק קלת מזה מ"מ אפשר דמועיל עכ"פ לענין שלא יחשב ברכה לבעלה דבדענד אש לובש מקיים קלת מזה. ולענין כוונה עלמה מליט מה בהקדמה ב"י אגלי על ב"מ ובה נבאר, הניח בש"ס ח"ס פסחים (קט"ו) דאף למד מזה לריבות כוונה ואפי"ל לעכ"פ מ"מ גם בלא כוונה שם מזה עלה עיי"ש, והיינו דמ"מ קלת מזה עלה, וכע"ז בחשנה ר"ש זכמים דכל הזכמים שנטבחו שלי"ש כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשי"ת, וכן ב"ד כשנטוו שלי"ש דומה לההם דהחפץ מזה לריך לשמה ונטעה שלא לשמה י"ל ג"כ דכשרין אלא שלי"ע לבעלים לש"ת ובג"ד היינו שאינו יכול לפטור הטלית ומ"מ קלת מזה איכא :

מלי זית לריך לאוכלו דגם בחלי שיטור איכא קלת מזה כמו באיסורין דגם ח"ש אסור מה"מ, והנה באיסורין מליט גם ח"ש באיכות ולא בכמות ע"י רמב"ם (פ"י) מחל"ס לענין חוטין וקרומין דאפי"ו נמא שכן אסורין מה"מ מ"מ אי"ת עליהם כמו ח"ש, והיינו ח"ש באיכות של חלב, שאינם חלב גמור, וכע"ז ברמב"ן בטה"מ ח' ל"ח (ש"ג) לענין קריבה בעריות שהוא כעין ח"ש, וכע"ז בפר"ח (סי' תמ"ב) ומ"מ (פ"ה) מהי יסוריה לענין שלא כרה"ג דהוא כעין ח"ש, עיי"ש, והוא ג"כ ח"ש באיכות ולא בכמות, עיי"ש, וכע"ז מליט הכונס יבחומו לש"ס ט"ו או לש"ס אישות כאלו פוגע בערו' וקרוב להיות הולד ממזר, וכע"ז בשו"ע א"ח בסי' קכ"ד אש אין י' שומעין השומ"ס מהש"ן קרוב להיות ברובו לבעלה משמע שקלת איסור ולא איסור שלם וכע"ז בגדרים (ס"ח). נפרה המאורסה שאינה ובעלה חפרי"ן נדרים אי נמא בעל מקלש קליש לא לקיא ונשאר רק חלי שיטור באיכות וכע"ז מנואר בהירושלמי שכתב טעמא דר' יוסי אש הויא לולב ברה"ד פסור מש"ס עשה דוחה לית וקשה הא אין עש' דוחה לית ש"ס בה כרת ונראה דס"ל דאף דאין העטה דוחה כל ה"מ מרי"ת דוחה מקלחו כפי חסת החומר ש"ס בלי"ת נרדא שאין בה כרת ופי"כ אינו חייב מטאה אף דאסור מן החורה והיא כעין בעל מקלש קליש ולפי"ד זה סברת הש"ס בגדרים (כ"ד) דאף לר' נקידא דכל מידי דמחלך עלי' שליח מינו הוא מבי"ת מורה לענין חלקות שאינו לוקח ונלפי"ד הספס ג"כ כ"ל דכל מידי דמחלך עלי' שליח חשיב רק קלת מיט והו' כעין חלי שיטור באיכות וככה הוא בענין טלית ש"ז"ה שאינו לכ"ס נחור והוא ג"כ ח"ש באיכות לכ"ס, ולפי"ד לנפ"ד נ"כ לענין אחרונ' ביי"ט ראשון דבני לכ"ס ואינו יולא בשאל מ"מ אש אפי"ל להשיג אחרונ' במחנה מי"מ להחזיר חייב עכ"פ בשאל כמו ח"ז מלה כשאין לו יותר, ומלא"י סברא זו דח"ש באיכות לענין מלי"ת ברי"ט אלגו סוף ה' חלה (ד' נ"ה). מדה"ס ביאר ק' ד' ירושלמי דסברת רפ"ק דחפר"ש חקב חלה מועיל משי"ס דח"ש בנט"ט ג"כ שם מזה עלה וזהו כספס דפורס מדבר שלא נ"מרה מלאכתו דחל בדענד דאי"ו ג"כ ח"ש באיכות עיי"ש היס"כ, הנה דגם במלי"ת מועיל ח"ש באיכות שיהי' שם מזה עלה :

ונו"ר סוף פסחים (קט"ו) הנ"ל מוה"ק יתרו (ר' ז"י) ואי מידומן ל"י עובדא וכוון ב"י זכאה איכו ואע"ג דלאו מכון זכאה איכו דעביד פקודא דמארי' עיי"ש, והכי מוה"ק חזיר רש"י ור"ש הא אויל בהר כוונה וס"ל מלי"כ כמו ס"ב בהקדמה ס' אגלי על, ומ"מ כ' דגם אי לא מכון ב"י זכאה איכו, הנה דאפי"ל למ"ד מלי"כ מ"מ גם בלא כוונה שם מזה עלה :

וראיתי בספר שבולי הלקט השלם סי' י"ז בשם הר"י מינרלנבורג התפלל ואיט מכון י"ל שולא ידי מנבחו וכעין קדשים שאם נוכחו סתמן כשרין ולכאו' קשה דאין חפורש בנח' ובש"ט שאם לא כוון באבות לריך לחזור ולהתפלל ועכ"ל דגם בלא כוונה חשבו מזה אפי"ג דמחזירין אוחו :

וכרה הוא כפסול שלי"ש וק' במלוא בלא כוונה חשיב ג"כ ח"ש באיכות, וקלת סוף לזה ברי"ה (ד' י"ח). זה התפלל תפילה שליחה ופרש"י נחטון, הנה דכלל כוונה חשיב בהתפלה אינו שליחה והוא כעין חלי באיכות, וכ"מ ברש"י יומא (כ"ו) דיה באינו וכו', אף זו האיל

ויש לבאר הדברים יותר דהנה ב"י ברני יוסף דאף דאין יולאין יד"מ רק בכית מלה מ"מ אש אין לו רק

מ"מ כיון שמקליש קצת כח החיוב ואין במה שנסאר שיעור לחייבו שבועה כנלענ"ד בזה, ועיקר הקושי' נראה דתלוי בפליגתא אי אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם, דלמ"ד מתוך כתב הר"ן בשבועות דשורש החיוב הוא ממון אך השבועה פוטרתו מממון ולפי"ו שפיר ש"מ דכח השבועה גדול מכה העד המחייב ממון, אבל למאן דלית ל"י מתוך ומעיקרא אינו מחייב ממון רק שבועה לק"מ כמובן.

שוב נאמר לי שסברא זו כתובה בספר רבי משולם איגרא, ובסגנון זו ישבתי קושיא אשר שמעתי על דברי הרא"ש רפ"ק דב"מ דעד המסייע פוטר משבועה ק"ו מדמחייב שבועה כ"ש שפוטרו, וע"ז קשה אדרבא מדמחייב שבועה ומועיל שבועה לדחות דברי העד ש"מ דשבועה כחה גדול יותר מעד וא"כ איך עד פוטר משבועה כיון דהוא צריך בירור יותר גדול מעד דהיינו שבועה איך יפטר בדבר שהוא קל מזה ע"כ הקושיא, ונלענ"ד ע"ד הנ"ל, דהן אמת דעד כמו פחות מכה השבועה,

סמך לדברנו דאף דבר שמעבד מימ נס בלעדו יש קדושת
 ס"ח פליג ומ"מ מעבד ולריך לקיים נס פרט זה, והנה י"ל
 בנ"ד דאף דכיונה מעבד וא"י יד"ח בלא זה היטו לדרך
 לקיים נס פרט זה, דלשמה, אבל מימ נס בלא כיונה שם
 מלוה פלה וכפ"ן ד' הוי"ט פסחים (קפ"ו). וכפ"י כ'
 בליקוטי ח"ס (ס' ל"ט) בשם יש"ש פ' הערל, לענין ל"ת
 המעבדין את היזילה דמימ אינו דומה לחל ולא פרט דה"ס
 חק כאלו לא חל, משא"כ בל"ת המעבדין לא חשיב כלא
 חל, הנה דאף דמעבד מימ הוי"ט ק"ח מילה, וע' גיטין
 (כ"ד): פ"ט היסב:

[ובזה] יש לימוד זכות לברכה מהמון שקנין ל"ת מארתי
 פרח שאין נטויון לשמה ואף דעפ"י דין ל"ת
 נקחין מכל אדם מימ הלב יודע שיש ברנה שאין פושין
 לשמה, וע' בשו"ת ח"ס ח' או"ח (ס' ו') וגם בשפת אליהן
 אין המון מחירין לכוון לשמה וגם לברכה חפלין שטוחין
 מי שלא הביא ב' שערות דלא הו' לשמה, והרבה מוכרי
 סח"ס אין טהרין בזה כידוע, ולהג"ל יש ק"ח המלצה
 דמקיימין פ"מ ק"ח מלו' וגם אין ברכתן חפלין ולענין
 ל"ת יש לי עוד לימוד זכות עפ"י ש"י ה"טו"ו או"ח (ס'
 כ"א) על מה שבי' השאלות דהא דחשישי מלוה הי"ד
 לאחר מלוותן אבל בשעת מלוותן אסור להשתמש בהן כמו
 דאמרי' שלא יכסו ברנל ועו"כ הסור דש"ה דטק"ס
 המלו' בבזיון, וע"ז הק' הבי' דהרי אסור להשתמש נגד
 כ"ח וליף לה גמ' מהא דלא יכסו ברנל, וע"ז מ"י הפ"ו
 דש"ח י"ח דע"כ לריך לכוון קיום המלוה נס בשעת השמש
 דל"כ ילכך לחזור להדליק משא"כ בטלית אפי' כשגש
 אי"ל לכוון קיום המלוה שאינו מטה חובות פ"י"ש שזה
 חוד, ולכא"י ק' הא כשלוש ד' כנסות חייב ללוש נס
 ל"ת, וז"ל דס"ל דאפי' לא יכוון לקיים מלוה מימ לא לובש
 בלא ל"ת ואפי' נחא דבלא כוונה ל"ה מלו' מימ נס
 עבירת עשה דל"ת ליכא בזה דס"ס אינו לובש בלא
 ל"ת, ומזה למדתי דאפי' למ"ד מ"כ ילבוש טלית בלא
 כוונה אפי"ג דאינו מקבל שכר מלוה מימ נס עבירה ליכא
 דס"ס לבוש בל"ת וא"ל שיה' קיום מלוה כהל"ת כל
 שלבוש בל"ת אינו עובר העשה רק דאינו מקבל שכר
 מלוה, ול"ד לשאר מלוה מחוייבת למ"ד מ"כ כשכח בלא
 כוונה מלוותה לא יכא בעתלו [לכד לחוס' פסחים (קפ"ו)].
 שכחא בלגלי על בהקדמה] דהתם עיקר הוא לקיים מלוה
 וכשאינו מקיים לאו כו"ס עבד משא"כ בל"ת דאפי' בלא
 כוונה אהני מעשיו עכ"פ שלא יחשב לובש בנד בלא ל"ת,
 והוא הקדמה חדשה רבת הפרך אשר מדברי הפ"ו ז"ל

ולא נגמרה שלא עלתה לש"ח ומ', הנה קרי רש"י לפסול
 של"ש עבודה שלא נגמרה, וע' בתוס' שם שפשינו פ"ו,
 אבל חרש"י ז"ל יש סמוכין לדברינו:
וְלַפִּי מליט ק"ח לימוד זכות להרבה מאד מהמון עם
 שאין טהרין לאפות המלוה שלהם לשם שימור וע"י
 ישראל גדול ואין להם מלוה שמורה אחרת לליל הסדר
 ולכא"י אין יולאין יד"ח כלל הם ובניהם ובנותיהם [כי נס
 נשים חייבות בטלה מדיח] נס הברכה על אכילת מלוה הו'
 לנטלה, ר"ל, ולא נחא למרייהו דמחא הכי ע' כחובות
 (ק"ב) ולהג"ל מלאחי ק"ח חרופה למחמם דנס מלוה שלא
 נאפת לשמה אף דאין יולאין בה יד"ח מימ איכא ק"ח מלוה
 כמו מימ מלוה דזה חשיב נ"כ ח"ש בל"ת, ויש בזה כפלים
 לחושי' א' שאין ברכתן לנטלה כמו דמוחר לריך על טלית
 שאולה כיון דיש בה ק"ח מלוה, וגם אין מפסידין המלוה
 לנגמרי, ומלאט בזה דאף שמעבד מימ נס בלעדו שם מלוה
 פלה והוא כהו"ס ברכות (כ"ד) לדיעה אחת מוצאין כן
 דשכח יעלה ויבוא בנגמרי בריח אף לריך לחזור להפסול
 מימ חש עבר היום ולא התפלל שם מלוה פלה ואי"ל
 תשלומין בלילה דלא ירווח מלוותה דנס בלילה לא יאמר
 יעו"י, ואם נחא דמעבד ל"ת הפילה כלל וא"כ ירווח
 דבלילה יו"י שם הפילה עלה דהרי שכח ולא התפלל מנחה
 בריח מתפלל ערבית שמים בלא יעו"י, וע"כ דנס כיום
 ריח שם הפלה עלה בלא יעו"י ומימ מעבד ומחירין אוחו
 לקיים המלוה כדן, ואף אחת אל חתמה בנ"ד דאף דלשמה
 מעבד כשו"ת הג"ת מימ נס של"ש שם מלוה פלה, עוד
 רא"י לזה ממשי"כ הפוסקים דהיום אין אט מחויבין בחפילה
 וא"כ אף דכוונה באבות מעבד וכיו"ח הנמ' ה' חוב לחזור
 החפילה אם לא כיוון באבות מימ היום אין מחירין דקריב
 שנס פ"ט ב' לא יכוון, אבל ק' דא"כ אף מותר לט'
 להתפלל כפעם ראשונה כיון דכוונה באבות מעבד, אי"כ
 כל ברכות השח"פ הם לנטלה, אם אינו מכוון באבות, וע"כ
 ז"ל דאף דכוונה מעבד באבות ומחירין אוחו בשביל זה
 מימ שם חפילה עלה נס בלא כוונה באבות ול"ה לנטלה,
 ומלאחי סמך לדברי ב"י שגולי לקט השלם (ס"י י"ז) פ"ט,
 עוד מליט כה נס' תפארת ישראל להמהר"ל ז"ל ב' (פ'
 ס"ז) בלא דלחירינן בחפלין ומחוח וס"ה אפי' כשב אחד
 מעבד, היינו שמעבד ולריך לכחוב אוחו ואין להניחם כך,
 וגם נס"מ כך הוא שז"א מעבד ולריך לכחוב אוחו ואסור
 לסגמוו כך, ומימ יש עליהן דין קדושת שפילין לכל דבר
 בשלם רק שמעבד כז"יב לכחוב אוחו לנגמרי, וגם ס"ח
 הדין כך, וידוע לריך לכחוב אוחה כחיקנה לנגמרי ומ"מ
 אם לא נכחב אין כפלין וע"י עכ"ל הנלך לענינו הוא

←

אהני מעשיו שלא יחשב לובש בנד בלא ציצית, ובה ז"ל במה
 שנתקשיתי בהא דמושך ערלתו אין לו חלק לעוה"ב וקשה הא
 מושך אוכל בתרומה, ומבואר בירושלמי פ' הערל אפי' מושך
 בידים ג"כ אוכל בתרומה דלאו ערל הוא, וא"כ מה קעבד,
 ולהג"ל דאפי' דלאו ערל הוא לענין תרומה דבשאר חלק המתיר
 מ"מ קיום מצוה ליכא ואכמ"ל.

יש לבאר הדבר, דהנה מצינו פלוגתא בגמ' לענין מצ"כ
 גם מצינו פלוגתא לענין מתיר אי צריך כוונה כמו שחיתה
 וטבילה, ולהלכה קי"ל דמצ"כ כמ"ש המג"א ס"י ס' ואלו לענין
 מתיר קי"ל דלא צריך כוונה דשחיתה אי"צ כוונה, וצ"ע י"ח
 בה ב' דברים א' שהוא מצוה כמ"ש במק"א וגם הוא מתיר,
 ע"כ כשהוא בלא כוונה המצוה שבה לא קיים דמצ"כ, אבל
 מ"מ חלק המתיר פעל פעולתו, וע"כ נהי דמצוה לא קיים כ"מ

משימה, לפי יל דה"ה בליט טווייס שלא בכונה אפי"ג דאין טקייס בהם מזה לזית מי"מ גם עבירה דלכנס ד"ג בלא לזית ליכא, ומחילא ל"ה נמי הליט משה בשבת דטווייס הם לזרדך ולחוטמת שלא יתשב כלובש ד' כנפות בלא לזית, נדחקתי בכ"ז ללמוד זכיה על המון עם אשר רובם קונים לזית ממאן, והוא ואין טווייס לשמן, ולדברי עכ"פ אין עובדים בעשה וגם הליט ל"ה משה:

וַיָּשׁוּב לניד דלא חשיב חשיל ברכה לבטלה דגם

בליט שלי"ג אפטר דאיכא קלת מזה ושי"ך לברך וטו"ו כמו בטליט שאלה וכעין ד' החוס' פסחים (קט"ו.) למ"ד מל"כ והיה בלא כוונה לא ילא יד"ח מי"מ גם בלי כוונה שם מזה עלה, ולכא"ו יש לדמות דאינו דומה לבליט שאלה דיכול לומר וטו"ו כיון שהוא קלת מזה ודבר טוב והטון לעשה קו, משא"כ בניד דאדרבה איסורא עבד שובש בנד בלא לזית כשרין אינו יכול לומר וטו"ו דהו' בולע ברך, וכן ל"ד להחוס' פסחים (קט"ו.) מחמת חילוק זה דהתם אם נעשה בלא כוונה הו' קל"ז מזה דאינו עובד שום איסורא בזה, משא"כ בניד דבליטת הכנד איסורא עבד שאין בהם לזית כשרין לנמרי כחוייב ולובש בנד בלא לזית, ולזית אלו אין מספיקין לפטור הכנד כ"ל, ועדיין י"ל דכיון דלענין איסור ללבוש הכנד בלא לזית כהבתי לעיל דאיכא ס"ס להחיר א' שחא כרי"ף ורמב"ם דטליט של משי פטור מליטת מה"מ ושחא לזית אלו ג"כ כשרים והו' ס"ס בדא"ו וס' אחר בדרכנו, וכיון דאיסור לבישה אולי לה שוב שפיר שי"ך לברך עליו ג"כ מחמת קלת מזה דאינו בה אפי"ג נטוויין שלי"ג כמו טליט שאלה וככה דמוס' פסחים (קט"ו.) ה"ל:

וַיַּעֲנֵן ברכה ג"ב לרי"ף ורמב"ם שי"ך לברך דעכ"פ

מדרבנן חייב בליט, ומו נלע"ד דלרי"ף ורמב"ם עריך דאפי"ג נמח דליכא מזה כלל בליט דעשוין שלי"ג מי"מ כיון דעכ"פ ס' אולי כשרים שוב מותר לברך עליהם דכיון דמלך ספק דרבנן לקולא יולא בליט כאילו חשיב כודאי מזה ומותר לברך ע"ז, וכע"ז כ' מנ"א (ס"י קני"ט סקט"ו) דהיכא דטוטל ידיו בספק נטילה מותר לברך עליו כיון דיולא בנטילה ז' מלך ספק דרבנן לקולא, ובקרי"ט נדע בשערי"ם (ס"י ט') מסתפק בזה עיי"ש, ומלמתי כזה עוד בקרי"ט הרב ז"ל (ס"י קס"ח ס"ג) באחלע הדיבור, שספק ברכה של דבריהם להקל ואפי"ג לכתחילה אין כאן משש ברכה לבטלה שרין שהקילו חכמים בדבריהם ללאה בספק ברכה אין זו ברכה שאינה לריכה ואינה לבטלה בודאי כיון שיולא בה יד"ח ורשאי לאכול על ידה עכ"ל:

וְת"ל מלמתי סברא ז' מפורש כמנחות (ס"ו.) דמותר לספור בה"ש ולברך עליו משום דספירה בזה"ז דרבנן וספד"ר לקולא, הנה מפורש דמלך ספד"ר לקולא

* ומצאתי סמך לזה בירושלמי פ' האורג על המשנה דקורע בחמתו. דהמביא חטאת בשבת כיפר וצריך להביא אחרת. ופי' ירדבו"ז דבהטאת יש ב' דברים כפרה ומצוה ואף שפעל הכפרה מ"מ מצוה לא קיים עיי"ש. ולע"ד יש קצת סמך לזה בכריתות (* מפורש בתוס' מנחות כצ"ל).

מותר לברך ג"כ, והיינו כהנ"ל דכיון דספד"ר להקל חשיב מזה ודאי"ת ורשאי לברך עליו, ולהדיועו דכנד משי חייב בליט מה"מ, שוב י"ל כסברא הנ"ל, דאף בליט שאין טוויין לשמה יש עכ"פ קלת מזה ושי"ך לברך עליו כמו בטליט שאלה, וא"ש כביטעה דשח"א:

וַיַּעֲנֵן דכיון דבגמ' מנחה פליגי רב ושמואל אי בעינן טווי' לשמה ולא אפסקי' מאי הילכתא בהדיא, י"ל דבטליט משי שהוא דרבנן לרי"ף ורמב"ם סומכין על מ"ד דל"ז טווי' לשמה, כעין נדה (ט"ז:) כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעה"ד בדרכנו]:

וַעֲתָה כנוא להחשב השלישי דלפני טור, דהיינו לענין הולאה בשבת נמקום שאין עירוב דהליט הו' משוי, י"ל עוד סגיף דליט לן היום ר"ה דאורייתא דאין ס' ריבוא בוקטין, ובדרבנן יש דיעות דליכא לפ"ע כלל כמ"ס הוורת חסד (ס"י ה') בשם הרמב"ן והריטב"א ר"ש מו"ק ורמב"ן סו"ק דע"ז עיי"ש, וכיון דלכו"ט ליכא בזה רק לפ"ע דרבנן, כיון דלא קאי בחרי עבדי דהכרה והדבר נוגע לפרנסתו, ע"כ נלפס"ד לסמוך ע"ז להלכה למעשה וי"ד שלא אכשל בדבר הלכה:

וְדַבֵּר שאלה הראשונה בטליטות שנתשם עליהם פסוק להתעטף בליט בשם ומלכות אם מותר להסתחר בהם אף דודאי אין לראש פסוקים בטליט כדאי' בשו"ע וי"ד (ס"י רפ"ג סעיף ד'), מ"מ שיהי' איסור לעשות בו סחורה לא שמעט, ומש"כ כנודו דאולי ישנו עליו, א"כ גם תפלגין לא נמכור להם גם סידוריים ומומשים אולי ישנו עליהם, ואם יאמר דתפלגין הם השמישי קדושה ואסור להג בהם בזיון, משא"כ טליט אינו רק השמיש מזה כמנלה (כ"ז), [והנה לדעת הב"ח ארי"ח (ס"י כ"א) אליכא דשאלותיו אפי"ג טליט אסור ליטב עליו כל זמן שראוי למנוחו אפי"ג שלא בשעת קיום המטה עיי"ש, אף הט"ז שם מולק וס"ל דשלא בשעת קיום מנוחו לכו"ט שרי אפי"ג לשאלות, שרי ד"א דב"ח לא אסר אלא השמיש דלזית אבל לא השמיש הטליט כי הטליט אפי"ג השמיש מזה לא חשיב, וכן השו"ע (ס"י כ"א) לא דיבר אלא מחוטי הליט עיי"ש] הנה ההמה אינם לומדים ואינם יודעים לחלק בין זה לזה, ומי שטמר בכבוד תפלגין דברים גם בטליט של מטה טמר בכבודו, והרי מוכחין דברים כאלו כנון טישטיכלטך לחלות לליל ש"ק ורשום בהם ג"כ ברכות וקידוש וכן הדגלים לשמחת תורה אף דודאי נכון לבטל זה שלא לרשום ברכות ארבעים כאלו דיכול לבוא לידו בזיון כדי הי"ד (ס"י רס"ג ס"ד) הנ"ל, וכע"ז ברמ"א וי"ד (ס"י רע"ו ס"ג) וכע"ז בש"ס ר"ה (י"ט:) דעטו יו"ט כד בטלה אדכרתא מן שטריא משום שה"י בא לידו בזיון, אבל גם משם עלמו יש ראי' דאין לאסור בדיעבד דאטו קודם שנטלו אדכרתא מן

ט' אשה שיש עלי' ה' לידות מביאה קרבן ואוכלת בקדשים והשאר עלי' חובה, הנה דאף דעיקר הקרבן אתי לאשתרוי הקדשים, מ"מ משכחיל שאע"פ שמתורת בקדשים מ"מ נשאר חיוב מצד המצוה גרידא.

שטריא הי' איסור ללוות חטות על שטר, זה ודאי אינו דלא מלינו זה רק שהי' מחאמיס לבטל זה מן השטרות שלא להזכיר שם אבל גם קודם שכתלו היו לוין על שטרות מחמת קליה עלה אחרת דמלוה ע"פ אינו גובה מחשטבדי, וע"פ נשטע דכשטה"ח שרי והיה דכדיעבד מותר להסתחר בו, ועוד נ' דטליחות עדיפי דבשלמא שטר עומד להפרע ולזרקו לאשפה משא"כ טליח של מלוה אינו עומד לנהג בו בזין, ועוד נ"ל דאין איסור בזיון רק במתכוון אבל בלא כוונה לי"ח בזיון כלל, [זהו פירוש לדבר מובל בחברו חייב משום ה' דברים ואמר] אדם מועד לעולם וחייב ד' דברים אבל בושח א"ח עד שימתכוון והיינו דאם אינו מתכוון לי"ח בטעם כלל, ואף דהאם מקרא ילפינן לה, מ"ח הוא סכרא נ"כ].

ע"כ נלפ"ד להחיר לכתרו להסתחר במסחר הטליחות של משי, וגם בהליית של משי, אמנם כאשר יסוד ההיתר הוא משום דבלא קאי בחרי עברי דנהרא ליכא לפ"ע דאי' לכו"ט, אם יהי' קונה שיכר בו או שיסתפק בו שאם יאמר לו שיש שאלה על הליית הללו והוא ספד"א וע"כ נכון יותר לקנות לי"ח של זמר, י"ח לו מחייב להודיע, ועי' חרות חסד (סי' ה' סק"מ) מש"כ דאם המכשיל חיד והגכשל שוגג המכשיל עובר כל האיסור, עיי"ש, ואגי מלאתי מפורש כן ברמב"ן פ' מטות עמש"כ בשם ספרי ונשא את עונה שהגורם חקלה לחברו נכנס חמיו לכל הפוגשן וכו' וכי הרמב"ן דהיי"ד כשהגכשל שוגג

עיי"ש, הגה חפרש כן, אך באוה"ח ר"פ אמור דל"ש איסור זה רק בכלאים ובטומאת כהן ע"ש היכא רחיצא בקרא, וזה דלא כחומ"ס דנקט בפשיטות דשי"ר איסור זה כה"מ ומד' הרמב"ן ר"פ מטות מבואר רק דגעשג ביד"ש אבל שיחשב מחש כעובר על הלואו שיהי' לוקה בדיני אדם זה ל"ש רק בכלאים ובטומאת כהן, וראיתי ברמב"ן פ' בא (י"ב פ' ע"ז) כל מלאכה לא יעשה כה דפירש"י אפי' עיי' אחרים ולא הביטתי זה שאם האחרים האלו ישראל הם שלמם אסורין ואין אני מזהר במלאכתו שלא חטעה על ידו אלא שאם חטעה אוחו באיסור עובר משום לפ"ע לי"ח מכשול עיי"ש מבואר איפוא להדיא דאפי' בחטעה אוחו דהיינו שהגכשל שוגג והמכשיל מויד מ"מ אינו עובר רק בלפ"ע, וק"ש מש"כ הרמב"ן שאם חטעה אוחו באיסור עובר בלפ"ע שהרי אפי' באינו חטעה עובר בלפ"ע, וע"ל דכאינו חטעה אוחו לא פסיקא מילתא דיעבור בלפ"ע דאורייתא דאי' לא קאי בחרי עברי דנהרא אי"ע מה"מ, אבל בחטעה אוחו עובר, דמשהולך להטעותו ש"מ שהוא איש כשר שאם הי' יודע שאסור ל"ה אוכל ואי"כ לולא הכשלתו ל"ה אוכל ודומה לקאי' עברי דנהרא, ואם לא ידע מותר, וכדודו א"ח נפשו היל, כנלפ"ד בזה להלכה ולמעשה וי"ר שלא אכשל בדבר הלכה, הנני ידירו עח דושה"ט באה"ר השי"ת יתלא משאלות לנו הסבור שיהי' לו פרנסה בתיסר גמור בלי שום נדנוד איסור כנפשו ונפש תדרשט לעובה:

סימן ו.

בענין אם מותר להשאיל תפילין למגדלי בלורית

ב"ה. תשובה לקראקא.

במה שנסחפק אם מותר להשאיל תפילין למגדלי בלורית במקום תפילין דהיי' חליה בין ראש לתפילין אם עובר בלפ"ע שטרס לו ברכה לבטלה:

דנה כפי' דמקואות והובא בחולין (פ"ב:) ידות הכלים שעתיד לקולץ מעביל עד מקום מדה והק' הר"ש וט"ס חולין שם הא היו חליה ומי' האר"ז סי' ש"ב דכיון דהיי' חגופה אינה חולץ ומה"ט שער השומר ליגזו ולפרוך השומר ליגזו אינו חולץ [ומ"ח אמר דבזה נתיישב קי' השואל בח"ס יו"ד סי' ק"גיה על הכלות שטובלות בשערותיהם הא שומר ליקלץ אחר בעילת מלוה ולהג"ל איש ולע"ד י"ל שוד על קי' ח"ס כמ"ש חוס' ור"ש שם דביה"ט דכלים לא פסיל בזה חליה כ"נ י"ל דביה"ט דשער לא פסיל בזה חליה דהא דמרבין ביה"ט הוא מכל כחוס' קדושין (כ"ה:) וי"ל דלא קאי דרשה דכל רק על המפורש בקרא כהדי' דהיינו בשרו ולא על השיער דלא מפורש בקרא רק

אחרני מאת וכע"ז יש בחוס' ב"ק (נ.) ובחוס' ב"ק (ק:) ובכ"מ, אך לפת"ש באבני מר יו"ד סי' דשינים אחרני ב"כ מאת כמו שיער ובשינים מפורש בגמ' דפוסל בה חליה ביה"ט וכל השינים ביה"ט הן, וע"כ דלימא להג"ל ואף דהחוס' ור"ש לא חו' כן הייט משום דעומד ליקלץ זה עלמו משיי שלא יחשב גופה, משא"כ כ"ד דאין עומד ליקלץ י"ל דלכ"ע גופה אינו חולץ, אך לכא"ו ק' מהא דטלחה עיני ביותר קבלה שפוחי' חולץ אפי' דגופה היא, וי"ל פפת"ש כס' נבטת פנחס סי' טו דהיכא דשגיח לריבין עבילה ל"ש מבי"ח ארי"ח וה"כ ל"ש גופה אינו חולץ, ודוקא בשערה העומד ליקלץ דאי"ח דעומד ליקלץ כקלון דמי אי"כ אי"ל עבילה כחבואר בהא דידות הכלים דמה ששומר ליקלץ אי"ל עבילה, וע"ז חרש האר"ז דמי"ח חשיב גופה לענין שלא יחון וא"כ כנ"ד דעל השערות אי"ל הגחח תפילין רק על הראש שפיר י"ל דגופו אינו חולץ, אך ק' דבזכחים (י"ט) הכניס ידו לחוך חוק גופו מי חייץ [לענין בגדי כהונה] או לא חייץ וסי' י"א לו שערו כנגדו מהו שערו כגופו דמי' או לא [מי' סופיק דערכין וסנהדרין (ק"ב.) ועירובין (כ"ז:)] ונראה לחלק דשא"י כגדון בגדי כהונה דיש להם מקום מוגבל בנף, ואם יתן למשל הכהונה במקום ראשו או על

(*) זכר לדבר (כצ"ל).

